

Podstawy prawne określające zasady organizacji wycieczek szkolnych:

1. Zarządzenie nr 18 MEN z dnia 29 września 1997 r. w sprawie zasad i warunków organizowania przez szkoły i placówki publiczne krajoznawstwa i turystyki (Dz.U. MEN nr 9/1997, poz.40).
2. Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym- Obwieszczenie Marszałka Sejmu RP z dnia 30.08. 2012 w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy (Dz.U.2012, poz. 1137)
3. Rozporządzenie MZ i OS z dnia 29 grudnia 1995 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu opieki zdrowotnej nad uczniami (Dz.U. nr 4/1996, poz. 31).
4. Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.:Dz.U. z 2015r. poz. 2156 ze zm.)-art.92a ust. 1, art.92d,art.92e, 92t.
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 30 marca 2016r. w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży (Dz. U. poz.452).
6. Rozporządzenie ministra Edukacji i Sportu z 31 grudnia 2002r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003r. nr 6, poz.69 ze zm.) §4.
7. Rozporządzenie ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 8 listopada 2001r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz. U. nr 135, poz. 1516 ze zm.).
8. Ustawa z dnia 23.08.2001 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty – przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego ustawy- Karata Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2001 nr 111, poz. 1194)
9. Ustawa z dnia 11.09.2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz ustawy o Krajowym Rejestrze karnym (Dz. U. 2015 nr 0, poz. 1629)
10. Ustawa z dnia 18.08.2011 o bezpieczeństwie i ratownictwie w górach i na zorganizowanych terenach narciarskich (Dz. U. 2011 nr 208, poz. 1241)

I. ZASADY OGÓLNE

1. Szkoły i inne placówki oświatowo – wychowawcze zobowiązane są rozwijać działalność krajoznawczo – turystyczną, służącą wzbogacaniu procesu dydaktyczno – wychowawczego, poprawie stanu zdrowia oraz kształtowaniu kultury wypoczynku dzieci i młodzieży.
2. Formy działalności krajoznawczo – turystycznej:
  - Wycieczki przedmiotowe – inicjowane i realizowane przez nauczyciela w celu uzupełnienia obowiązującego programu nauczania w ramach danego przedmiotu lub przedmiotów pokrewnych
  - Wycieczki krajoznawczo – turystyczne, w których udział nie wymaga od uczestników przygotowania kondycyjnego i umiejętności specjalistycznych
  - Wycieczki turystyki kwalifikowanej np. obozy wędrowne, w których udział wymaga od uczestników przygotowania kondycyjnego i umiejętności specjalistycznych oraz posługiwania się sprzętem specjalistycznym
  - Imprezy krajoznawczo – turystyczne i turystyki kwalifikowanej takie jak: biwaki, konkursy turnieje, złazy, rajdy, spływy, zloty itd.
  - Imprezy wyjazdowe związane z realizacją programu nauczania takie jak: szkoły „zielone”, „zimowe”, „ ekologiczne”
3. Organizacja oraz program wycieczek czy biwaków każdorazowo powinien uwzględniać zainteresowania i potrzeby uczniów, ich stan zdrowia i sprawność fizyczną, a także

ewentualne przygotowanie i odpowiednie umiejętności specjalistyczne.

4. Wycieczka szkolna – to integralna forma pracy dydaktyczno-wychowawczej szkoły, umożliwiająca uczniom bezpośrednio poznanie środowiska lokalnego, własnego regionu, kraju ojczystego lub innych krajów, ich właściwości geograficznych, historycznych, przyrodniczych, kulturowych lub gospodarczych.

5. Przy organizowaniu i przeprowadzaniu wycieczek współdziałają nauczyciele, uczniowie i rodzice.

6. Omawiane zagadnienia nie dotyczą turnusów rehabilitacyjnych organizowanych przez SOSW w Sanoku, gdyż organizuje się je w oparciu o odrębne procedury.

7. Każdorazowe wyjście z uczniami z budynku szkoły na wycieczkę przedmiotową musi być odnotowane w książce wyjść znajdującej się w sekretariacie (budynek przy ul. Lipińskiego) i w miejscu wcześniej ustalonym (budynek przy ul. Konarskiego).

8. Każdy wyjazd na wycieczkę zagraniczną musi być zgłoszony do organu prowadzącego szkołę (starostwo powiatowe) i organu nadzorującego pracę szkoły (kuratorium).

II. CELE WYCIECZEK

1. Cele poznawcze:

- Poznanie kraju, regionu, w którym odbywa się wycieczka, jego środowiska przyrodniczego (ukształtowanie powierzchni, skały, wody, roślinność, zwierzęta, parki narodowe, rezerwy przyrody, pomniki przyrody), tradycji, zabytków kultury i historii (skanseny, muzea, kościoły, dworki, zamki, pałace, budowle zabytkowe, umocnienia militarne).

2. Cele kształcące:

- Poszerzenie wiedzy z różnych dziedzin życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego
- Upowszechnienie wśród dzieci i młodzieży zasad ochrony środowiska naturalnego oraz umiejętności korzystania z zasobów przyrody
- Obserwowanie krajobrazu, jego opisywanie i porównywanie z innymi.
- Czytanie planów miast i map turystycznych.

3. Cele wychowawcze

- Upowszechnianie form aktywnego wypoczynku
- Poprawa stanu zdrowia dzieci młodzieży pochodzących z terenów zagrożonych ekologicznie
- Podnoszenie kondycji zdrowotnej oraz sprawności fizycznej
- Przeciwdziałanie patologiom społecznym, pożyteczne spędzanie czasu
- Wspomaganie przez szkołę rodziny w procesie wychowania
- Kształtowanie wartościowych cech charakteru i woli
- Rozwijanie samodyscypliny, samokontroli w postępowaniu, uspołecznienie
- Rozwijanie inwencji twórczej, aktywnej postawy, pełnienia różnych ról

III DOKUMENTACJA WYCIECZKI

1. Karta wycieczki zatwierdzona przez dyrektora szkoły (kopia pozostaje w szkole). Należy bardzo dokładnie opracować program wycieczki: trasa, zwiedzane obiekty, przystanki. Program powinien być dostosowany do wieku i zainteresowań uczestników, aktualnego stanu zdrowia, stopnia niepełnosprawności intelektualnej i ruchowej.

2. Lista uczestników wycieczki (kopia pozostaje w szkole).

3. Pisemne zgody rodziców lub prawnych opiekunów na udział dzieci w wycieczce.

4. Regulamin wycieczki należy dostosować do rodzaju wycieczki z uwzględnieniem przepisów BHP.

5. Sprawozdanie merytoryczne i finansowe po zakończeniu wycieczki. Rozliczenie finansowe należy przedstawić na najbliższym spotkaniu z rodzicami; powinno być podpisane przez klasową radę rodziców. Po zakończonej wycieczce należy dokonać jej podsumowania z uczestnikami (np. gazetka, kronika, wręczenie dyplomów uczestnictwa, wymiana wrażeń itp.)

IV KIEROWNIK WYCIECZKI I OPIEKUNOWIE

1. Kierownikiem wycieczki krajoznawczo-turystycznej powinien być nauczyciel lub w uzgodnieniu z dyrektorem szkoły inna pełnoletnia osoba będąca instruktorem harcerskim albo posiadająca uprawnienia przewodnika turystycznego, przewodnika lub instruktora turystyki kwalifikowanej, organizatora turystyki, instruktora krajoznawstwa lub zaświadczenie o ukończeniu kursu kierowników wycieczek szkolnych.

2. Do obowiązków kierownika wycieczki należy:

- opracowanie z udziałem uczestników szczegółowego programu i harmonogramu wycieczki lub imprezy.
- zaplanowanie i zorganizowanie transportu, noclegów, wyżywienia, ubezpieczenia i apteczki pierwszej pomocy.
- wypełnienie przed wycieczką: Karty wycieczki i Listy uczestników podpisanych przez opiekunów, a następnie zatwierdzenie i pozostawienie ich u dyrektora szkoły.
- opracowanie regulaminu wycieczki.
- zapoznanie uczestników wycieczki z: regulaminem wycieczki, z zasadami bezpieczeństwa podczas wycieczki oraz sprzętem i ekwipunkiem potrzebnym podczas wycieczki (spotkanie z uczestnikami przed wycieczką)
- zapewnienie warunków do pełnej realizacji programu i regulaminu wycieczki oraz sprawowanie nadzoru w tym zakresie
- uzyskanie pisemnej zgody rodziców lub opiekunów na uczestnictwo dzieci w wycieczce.
- określenie i podział zadań dla opiekunów wycieczki dotyczących realizacji programu oraz sprawowania opieki nad uczestnikami.
- podzielenie zadań wśród uczestników
- dysponowanie środkami finansowymi przeznaczonymi na wycieczkę.
- po zakończonej wycieczce dokonanie jej oceny (podczas zebrania z jej uczestnikami) oraz sporządzenie sprawozdania merytorycznego i rozliczenia finansowego wycieczki.

3. Opiekunem wycieczki lub imprezy powinien być nauczyciel albo w uzgodnieniu z dyrektorem szkoły inna pełnoletnia osoba. Opiekun potwierdza własnoręcznym podpisem na karcie wycieczki przejęcie odpowiedzialności za bezpieczeństwo dzieci.

4. Do obowiązków opiekuna należy:

- sprawowanie opieki nad powierzonymi mu uczestnikami.
- współdziałanie z kierownikiem w zakresie realizacji programu i harmonogramu wycieczki lub imprezy.
- nadzór nad przestrzeganiem regulaminu przez uczestników ze szczególnym uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa.
- nadzór nad wykonywaniem przez uczestników przydzielonych zadań.
- wykonywanie innych zadań zleconych przez kierownika.

V ZASADY BEZPIECZEŃSTWA

1. Trasa i czas trwania wycieczki muszą być dostosowane do wieku i możliwości fizycznych i psychicznych uczestników. W wycieczkach wielodniowych mogą uczestniczyć dzieci w wieku powyżej 15 lat (I-III Kl. Gimn. Lekko; Klasy SPP)

2. Ilość uczniów przypadająca na jednego opiekuna:

- wycieczka w obrębie tej samej miejscowości co szkoła- zgodnie z dopuszczalną przez MEN

liczbą uczniów w oddziałach na danym poziomie edukacyjnym -1 opiekun, dodatkowo pomoce nauczycielskie jeżeli pracują w oddziałach uczestniczących w wycieczce.

- wycieczka z wykorzystaniem środków lokomocji w tej samej miejscowości co szkoła - 1 opiekun na ilość uczniów zgodną z dopuszczalną przez MEN liczbą uczniów w oddziale na danym poziomie edukacyjnym, dodatkowo pomoce nauczycielskie, jeżeli pracują w oddziałach uczestniczących w wycieczce

- wycieczka poza miejscowość, w której jest szkoła - 1 opiekun do maksymalnie 6 uczniów, dodatkowo pomoc nauczycielska dla każdego ucznia wymagającego dodatkowej opieki (opiekę taką mogą stanowić również rodzice).

- impreza turystyczno-krajoznawcza (np. biwak)- 1 opiekun do maksymalnie 6 uczniów, dodatkowo pomoc nauczycielska dla każdego ucznia wymagającego dodatkowej opieki (opiekę taką mogą stanowić również rodzice).

3. Wycieczki na terenach górskich leżących na obszarach parków narodowych, rezerwatów przyrody i leżących powyżej 1000 m n.p.m. może prowadzić tylko wykwalifikowany przewodnik.

4. W wycieczkach turystyczno-krajoznawczych nie mogą brać udziału uczniowie, w stosunku do których istnieją przeciwwskazania lekarskie.

5. W wycieczce nie może brać udziału uczeń bez pisemnej zgody rodziców lub prawnych opiekunów.

6. Rodzic wyrażając zgodę na uczestnictwo dziecka w wycieczce powinien podać numer PESEL oraz numer i nazwę kasy chorych, do której należy dziecko oraz przekazać kierownikowi informację o stanie zdrowia dziecka, jego dolegliwościach (choroba lokomocyjna, krwotoki, itp.) a także wykaz używanych przez dziecko leków i pisemną zgodę na ich podanie.

7. Na wycieczce nie wolno bez zgody rodziców podawać dzieciom żadnych leków, za wyjątkiem środków opatrunkowych. Do dziecka z objawami chorobowymi należy wezwać lekarza (pogotowie ratunkowe). Po interwencji kierownik musi domagać się wystawienia przez lekarza karty wizyty opatrzonej pieczętą ZOZ i podpisem.

8. W przypadku wypadku należy powiadomić pogotowie ratunkowe, policję, rodziców i dyrektora szkoły.

9. Rodzice są zobowiązani do zapewnienia dziecku odpowiedniego ubioru dostosowanego do wymagań wycieczki oraz do zabezpieczenia go w odpowiednie środki higieniczne.

10. Kierownik wycieczki ustala określone miejsce wyjazdu i przyjazdu dzieci z wycieczki. Rodzice są zobowiązani do doprowadzenia i odebrania dzieci z miejsca zbiórki. Wsiadanie do autokaru wycieczkowego i wysiadanie z niego może odbywać się po za miejscem zbiórki tylko po wcześniejszym ustaleniu tego z kierownikiem wycieczki z zastrzeżeniem, że obecny przy tym będzie dorosły opiekun.

11. W czasie wycieczki uczestnicy nie mogą pozostawać bez nadzoru opiekunów
Na wycieczce nie ma tzw. „czasu wolnego” dla uczestnika

12. Opiekun wycieczki obowiązany jest sprawdzić stan liczbowy uczniów przed wyruszeniem z każdego miejsca pobytu, w czasie zwiedzania, przejazdu oraz po przybyciu do punktu docelowych.

13. Do oprowadzania wycieczek na terenie takich miast jak: Gdańsk, Gdynia, Sopot, Kraków, Poznań, Toruń, Warszawa, Wrocław - są wymagane uprawnienia przewodnika miejskiego.

14. Na obszarach górskich (Beskidy, Tatry, Sudety) kierownik wycieczki jest zobowiązany do zapewnienia grupie właściwego przewodnika górskiego.

15. Wszyscy uczestnicy i opiekunowie wycieczek rowerowych, których trasa wiedzie drogami publicznymi, powinni posiadać karty rowerowe.

16. Na wszystkich wycieczkach należy przestrzegać zasad bezpiecznego poruszania się po drogach i ulicach.

17. Kierowca jest zobowiązany przedstawić kierownikowi wycieczki kartę przeglądu technicznego autokaru. Jeden kierowca może prowadzić pojazd maksymalnie przez 8 godzin na dobę z przerwami na odpoczynek (trasa – około 500 km).

VI POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. Wycieczki mogą być finansowane ze środków pozabudżetowych, a w szczególności z:

- odpłatności uczniów biorących w niej udział,
- środków pochodzących z działalności samorządu uczniowskiego,
- środków wypracowanych przez uczniów,
- ze środków przekazanych przez radę rodziców, radę szkoły, osoby fizyczne lub prawne.

2. Kierownik i opiekunowie wycieczek i imprez nie ponoszą kosztów przejazdu, zakwaterowania i wyżywienia. Wydatki z tego tytułu pokrywa się ze środków wymienionych w pkt.1.

3. Uczniowie, którzy nie uczestniczą w wycieczce klasowej odbywającej się w dniach zajęć szkolnych są zobowiązani do udziału w zajęciach szkolnych w klasie wskazanej przez dyrektora szkoły.

4. Kierownik wycieczki powinien poinformować rodziców o możliwości dodatkowego ubezpieczenia uczestników wycieczki. Uczestnicy wycieczek powinni być objęci ubezpieczeniem od następstw nieszczęśliwych wypadków.

5. Udział uczniów w wycieczkach (z wyjątkiem przedmiotowych odbywających się w ramach zajęć lekcyjnych)i imprezach wymaga zgody rodziców lub prawnych opiekunów.

6. Nauczyciel powinien dodatkowo ubezpieczyć się na czas wycieczki od odpowiedzialności cywilnej.